

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEĞE YÖNELİK TUTUMLARI VE MEZUNİYET SONRASI PLANLARI ÜZERİNE*

ON PRESERVICE TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS THEIR PROFESSION AND FUTURE PLANS AFTER THEIR GRADUATION

Canan YANIK **, Nazan SEZEN ***, Meltem SARI UZUN ****

ÖZET: Bireylerin yüksek öğrenim süreçleri yoğun olarak, geleceğe ilişkin planların yapıldığı bir dönemdir. Çoğu öğrenci öğrenim alanları doğrultusunda hedefler koysa da, bazıları farklı mesleklere yönelmeyi tercih edebilmektedirler. Bu düşünceden hareketle çalışmada; Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Bölümü (OFMA) ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde (BÖTE) öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ve geleceğe ilişkin planlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla öğretmen adaylarına “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Kişisel bilgi formunda yer alan maddeler ile öğretmen adaylarının geleceğe ilişkin mesleki planları ve mesleki kaygıları sorgulanmıştır. Ölçekten elde edilen veriler Tek Yönlü Anova tekniği ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında, bölüm ve geleceğe ilişkin mesleki planlarına göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Geleceğe ilişkin mesleki planı “hem mesleğimi hem de akademik kariyerimi yapmak istiyorum” doğrultusunda olanlar öğretmenlik mesleğine yönelik en yüksek tutuma sahip iken; “öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum” diyenlerin en düşük tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: öğretmen adayı, öğretmenlik mesleği, tutum

ABSTRACT: Higher Education period of individuals is the time period in which future plans are intensively made. Although most of the students set targets related to their own study domain, some of them may tend to prefer different professions. Taking this fact into consideration, this study aims to determine attitudes towards the teaching profession and future plans of preservice teachers who study at the Department of Secondary Science and Mathematics Education and the Department of Computer Education and Instructional Technology (CEIT). For this purpose, “Personal Information Form” and “Attitudes Towards Teaching Profession Scale” has been applied to preservice teachers. Preservice teachers' future plans and anxiety about their profession were investigated using the items included in The Personal Information Form. Data obtained from the scale have been analysed with One Way ANOVA test. According to the results, there is a significant difference between preservice teachers' attitudes towards their profession in terms of department and their professional future plans. Preservice teachers who aim both to work as a teacher and to make academic career have the highest attitude, on the other hand, those who do not plan to work as teacher have the lowest attitude towards teaching profession.

Keywords: prospective teachers, teaching profession, attitude

1. GİRİŞ

Meslek, birçok kişi tarafından farklı anlamlandırılabilen bir kavramdır. Kimine göre gelir kaynağı kimine göre yaşam biçimi olarak görülse de her iki bakış açısına sahip olan bireylerin yaşamlarındaki önemi tartışılmazdır. Bununla birlikte bireyler, mesleki etkinlikler yolu ile psikolojik gereksinimlerini karşılamaya ve bu yolla kendilerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Psikolojik açıdan, bireyle ilgili özellikler; ilgi, yetenek ve başarısını meslek hayatına yansıtması bakımından, sosyo-ekonomik açıdan; toplum içerisindeki statüsünü, prestijini, gelirini ve yaşantısını etkilemesi bakımından önemlidir (Bekleyiş, 2007). Bu yönüyle bakıldığında “Meslek” kavramı bireyin kendisini yansıtması ve yaşamını şekillendirmesi açısından oldukça önemlidir. Mesleğe ilişkin yapılmış olan tanımlarda da bu önem açıkça görülmektedir. Örneğin, Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı sözlükte, meslek “Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak

* Bu çalışma ICOINE 2012 adlı uluslararası kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd.Doç., Hacettepe Üniversitesi, e-posta: canany@hacettepe.edu.tr

*** Araş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, e-posta: nsezen@hacettepe.edu.tr

**** Öğr. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, e-posta: meltem-s@hacettepe.edu.tr

tanımlanmaktadır (Akalin vd., TDK Sözlük). Kuzgun (1982) ise mesleği, bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan düzenli ve kurallı faaliyetler bütünü olarak tanımlamıştır..

Öğretmenlik mesleği, oldukça eski bir tarihe sahip olmasına rağmen, bir bilim olarak ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte önem kazanmaya başlamıştır. Bununla birlikte, öğretmenlik mesleği için bireylerin özel bilgi ve becerilere sahip olması gerektiği görüşü de yaygınlaşmaktadır (Erden, 2001). Hacıoğlu ve Alkan (1997), öğretmenlik mesleğinin eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda uzman bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren, profesyonel statüde bir uğraşı alanı olduğunu belirtmişlerdir. Bu yönüyle öğretmenlik mesleği, diğer mesleklerden ayrılmaktadır. Öğretmenlik, bireyin sadece iş gücü ile değil duygu ve düşünceleri ile yapması gereken ve tamamen bir yaşam tarzı haline getirilmesi gereken bir meslektir. Bu nedenle bu mesleğe yönelmeyi düşünen adayların, kendi yeteneklerini ve kişisel özelliklerini gözden geçirerek doğru adım attıklarından emin olmaları gerekmektedir. Bireyler, bir mesleğin eğitimini seçtikleri andan itibaren, bu meslekle ilgili olarak beklentiler geliştirirler. Öğrenci iken oluşan bu beklentiler ve beklentilerinin gerçekleşmesini düşündükleri düzeylerin, mesleklerine başladıkları ilk zamanlardaki morallerine etkisi büyüktür (Çevik, 2012).

Ülkemizde, meslek seçim aşamasındaki bireylerin ilgi ve yetenekleri bakımından kendilerini tanıma fırsatı ne yazık ki yeterince sağlanamamaktadır. Lise son sınıfta öğrenim gören öğrenciler, meslek yaşamlarına geçiş için bir hazırlık dönemi olan üniversitedeki öğrenimlerine, ilgi ve yetenekleri ile değil, aldıkları puan ve test becerileri doğrultusunda başlamaktadırlar. Bu durum öğrencilerin, daha sonraki aşamalarda öğrenimlerini tamamlamamalarına ya da eğitimini aldığı meslekten başka mesleklere yönelmelerine yol açmaktadır. Kuzgun (1982), bu duruma ilişkin şu şekilde bir yaklaşımda bulunmaktadır:

“Yüksek okullara öğrenci seçiminde uygulanan testler, sadece genel yeteneği ve akademik başarıyı ölçmektedir. Oysa bir alandaki başarı, genel yetenek kadar bazı özel yeteneklere, ilgiye ve güdülenmeye bağlıdır. Öğrencileri bir mesleğe hazırlayan yükseköğretim programlarına seçerken, özel yetenekleri ve ilgileri ölçülmemekte, bu iş öğrencinin tercihine bırakılmaktadır, öğrenci ise çok kere ya ilgilerini tanımamakta ya da ilginin meslek seçimindeki önemini küçümsemektedir.”

“Bireyler neden öğretmen olmak ister?” sorusuna kuşkusuz pek çok neden ileri sürülebilir. Literatürde bu soruya cevap olarak yapılan bir çalışmada, Eskicumalı vd. (2001)’ nin elde ettikleri bulgular doğrultusunda, öğretmen adaylarının mesleklerini seçme nedenlerinin: “Toplumu bilinçlendirmek isteme, öğretmenlerin çalışma saatleri, çocukları sevmeleri” olduğu sonucuna varmışlardır.

Eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum sergilemeleri mesleklerine psikolojik yönden hazır olduklarına dair önemli bir işarettir. Küçükahmet (2003), öğretmen tutumlarının; öğrencileri etkileyen en önemli kişilik özelliklerinden birisi olduğunu, ayrıca mesleğe, öğrenciye ve okul çalışmalarına yönelik tutumların öğrencilerin öğrenmesine ve kişiliğine geniş ölçüde etkisi olduğunu belirtmektedir. Çeliköz ve Çetin (2004) ise öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olarak yetiştirildikleri durumda, öğretmen olduklarında görevlerini eksiksiz yerine getireceklerini, daha yaratıcı düşüneceklerini ve yenilikleri öğrenme ortamına daha kolay aktarabileceklerini vurgulamışlardır.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının, mesleklerine yönelik tutumlarının ve mezuniyet sonrası planlarının ne kadarının bu mesleği yapmak üzerine olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının, mezuniyet sonrasındaki mesleki tercihleri ile sahip oldukları “öğretmenliğe yönelik tutum” düzeylerinin incelenmesi üzerine literatürde bu tarz bir araştırmaya rastlanmaması bu çalışmanın gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Çalışmada aşağıdaki şu sorulara yanıt aranmıştır:

- i. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları hangi düzeydedir?
- ii. Öğretmen adaylarının geleceğe yönelik mesleki planlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında fark var mıdır?
- iii. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında fark var mıdır?
- iv. Öğretmen adaylarının mezun olduktan sonraki sürece ilişkin mesleki kaygıları var mıdır?
- v. Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları ile Mezuniyet Sonrası Planlarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları arasında anlamlı fark var mıdır?
- vi. Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları nelerdir?

2. YÖNTEM

Çalışma öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan betimsel bir araştırmadır. Çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizine yönelik bilgiler aşağıda verildiği gibidir.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubu 2011- 2012 Bahar yarıyılında Ankara sınırları içerisinde bulunan bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Bölümü (OFMA) ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde 2011-2012 Bahar döneminde öğrenim gören 379 öğretmen adayından oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının 288'i (% 76) kız, 91'i (% 24) erkektir. Öğrencilerin 79'u (% 20.8) Biyoloji, 70'i (% 18.5) Fizik, 50'si (% 13.2) Kimya, 137'si (% 36.1) Matematik ve 43'ü (%11.3) Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmenlik programlarında öğrenim görmektedirler.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” aracılığı ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” öğretmen adaylarının yaş, cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, akademik ortalama gibi bazı kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bilgi formunda ayrıca öğrencilere geleceğe ilişkin olası düşüncelerini ifade edebilecek; “*Mezun olur olmaz; öğretmenlik mesleğimi yapacağım, akademik kariyer yapacağım, hem mesleğimi hem de akademik kariyer yapacağım ve öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum*” gibi onların görüşlerinin belirlenebilmesini sağlayacak ifadeler de yer verilmiştir. Bilgi formunda ayrıca “*Öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum*” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarından gelecekte hangi mesleği yapmayı planladıklarına ilişkin düşüncelerini bilgi formuna yazmaları da istenmiştir. Bilgi formunda yer alan bir diğer madde de, adaylardan mezuniyet sonrası sürece ilişkin mesleki kaygılarının olup olmadığı varsa neler olduğunu belirtmeleri istenmiştir.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (ÖMYT): Aşkar ve Erden (1987) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının ölçülmesinde kullanılmıştır. Likert tipi bir ölçme aracı olan ölçek altı olumlu 4 olumsuz olmak üzere toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler “5: Kesinlikle katılıyorum”, “4: Katılmıyorum”, “3: Kararsızım”, “2: Katılmıyorum” ve “1: Kesinlikle katılıyorum” şeklinde puanlanmıştır. Olumsuz maddelerde puanlama ters yönde yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10'dur. Ölçeğin alfa iç tutarlılık katsayısı.89 olarak hesaplanmıştır.

2.2. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi için betimsel istatistikler ve tek yönlü Anova tekniği kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin ölçekten elde edilen puanlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeyleri

	N	X _{ort}	SS	Min	Max
ÖMYT	379	40,09	7,88	10	50

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalaması 40.09, standart sapması 7.88’dir. Tablo 1’de ayrıca öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerine ilişkin en düşük ve en yüksek puanlara da yer verilmiştir.

3.2. Öğretmen Adaylarının Mezuniyet Sonrasına İlişkin Mesleki Planları Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının mezun olur olmaz “I: Mesleğimi yapacağım, II: Akademik kariyer yapacağım, III: Hem mesleğimi hem de akademik kariyer yapacağım ve IV: Öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum ” şeklindeki mezuniyet sonrasına ilişkin meslek planlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyi puan ortalamalarının dağılımları aşağıda Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Mezuniyet Sonrasına İlişkin Mesleki Planlarına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamalarının Dağılımı

	I (N=131)		II (N=36)		III(N=154)		IV (N=58)		Toplam (N=379)	
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss
ÖMYT	41,42	7,392	37,53	7,785	41,73	6,773	34,33	8,821	40,09	7,883

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Mezuniyet sonrasına ilişkin mesleki planlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasında $Ort_{IV} < Ort_{II} < Ort_I < Ort_{III}$ bağıntısı bulunmaktadır. Ortalamalardan öğretmenlik mesleğine yönelik en yüksek tutuma “III: Hem mesleğimi hem de akademik kariyer yapacağım” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının, en düşük tutuma ise “IV: Öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının sahip olduğu görülmektedir. Ortalamalarda görülen farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3’te verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Mezuniyet Sonrasına İlişkin Mesleki Planlarına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamalarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

p < .05	Değişkenlik Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar arası	2810,027	3	936,676	16,987	,000*	I:IV
	ÖMYT Grup içi	20677,741	375	55,141			II:III
	Toplam	23487,768	378				III:IV

Tablo 3’ te yer alan varyans analizi sonuçlarından, öğretmen adaylarının mezuniyet sonrasına ilişkin meslek planlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasında

istatistiksel açıdan ($p=.000^* < .05$) anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılığın mezuniyet sonrası hangi mesleki plana ya da planlara sahip olan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarının neden olmuş olabileceğini belirlemek için mezuniyet sonrası planlara ilişkin çoklu karşılaştırma ve Scheffe testi yapılmış ve farklılığa “III: Hem mesleğimi hem de akademik kariyer yapacağım” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının lehine olacak şekilde “III: Hem mesleğimi hem de akademik kariyer yapacağım” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları ile “II: Akademik kariyer yapacağım” ve “IV: Öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasında; ayrıca bir diğer farklılığın ise “I: Mesleğimi yapacağım” ” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının lehine olacak şekilde, “I: Mesleğimi yapacağım” ile “ IV: Öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum ” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasında olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarının dağılımları aşağıda Tablo 4’ te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamalarının Dağılımı

	BİÖ (N=79)		FİÖ (N=70)		KİÖ (N=50)		MTÖ (N=137)		BÖTE (N=43)	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
ÖMYT	38,82	8,362	39,67	7,921	41,12	7,165	41,07	7,822	38,81	7,679

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının bölümlere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Bölümlere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasında $Ort_{BÖTE} < Ort_{BİÖ} < Ort_{FİÖ} < Ort_{MTÖ} < Ort_{KİÖ}$ bağıntısı bulunmaktadır. Ortalamalardan öğretmenlik mesleğine yönelik en yüksek tutuma Kimya, en düşük tutuma ise Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının sahip olduğu görülmektedir. Ortalamalarda görülen farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 5’te verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Bölümlere Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamalarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

$p^* < .05$	Değişkenlik Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	392,606	4	98,151	1,589	,176
ÖMYT	Grup içi	23095,162	374	61,752		
	Toplam	23487,768	378			

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının bölümlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark ($p > .05$) elde edilmemiştir.

3.4. Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları ile Mezuniyet Sonrası Planlarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Kişisel bilgi formunda yer alan “mezuniyet sonrası sürece ilişkin mesleki kaygılarınız var mı?” sorusunu, 286 (% 74,9) öğretmen adayı “Evet”, 94 (% 24,6) öğretmen adayı da “Hayır” şeklinde yanıtlamışlardır. Mezuniyet sonrasındaki sürece ilişkin kaygıları olan ve olmayan öğrencilerin, mezuniyet sonrası planlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi için verilere tek yönlü Anova uygulanmıştır. Bu analiz için kaygıları olan ve olmayan adaylar (sırasıyla a ve b), mezuniyet sonrası planlar ise 1-2-3-4 (1: Mesleğimi yapacağım, 2: Akademik kariyer yapacağım, 3: Hem mesleğimi hem de akademik kariyer yapacağım ve 4: Öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum) şeklinde kodlanmış ve çaprazlama şeklinde sekiz kategori (1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b, 4a, 4b) elde edilmiştir. Bu kategorilere dahil olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları aşağıda Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Mezuniyet Sonrası Plan ve Mesleki Kaygılarına Göre Mesleğe Yönelik Tutum Puan Ortalamalarının Dağılımı

	1a N=95	1b N=38	2a N=24	2b N=12	3a N=117	3b N=32	4a N=48	4b N=11	
\bar{x}	40,56	43,39	37,33	37,33	42,03	41,03	34,27	35,82	
ÖMYT	ss	7,75	6,07	1,57	8,45	6,79	6,91	7,97	12,06

Tablo 6’daki ortalamalardan da görülebileceği gibi “mesleki kaygıları ve geleceğe yönelik mesleki planları”na göre oluşturulan kategorilere dahil olan öğretmen adaylarının tutum ortalamaları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde en yüksek ortalamaya mesleğimi yapacağım diyenler ile mesleki kaygısı olanların oluşturduğu “1b” kategorisindeki, en düşük ortalamaya ise öğretmenlik yapmayı düşünmüyorum diyenler ile mesleki kaygı yok diyenlerin oluşturduğu “4b” kategorisindeki öğretmen adaylarının sahip oldukları görülmektedir. Tablo 6’da görülen ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Mezuniyet Sonrası Plan ve Mesleki Kaygılara Göre Mesleğe Yönelik Tutum Ortalamalarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

$p < .05$	Kareler Toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark	
ÖMYT	Gruplar arası	3006,104	7	429,443	7,752	,000*	1a [*] : 4a
	Gruplar içi	20440,458	369	55,394			1b [*] : 4a
	Toplam	23446,562	376				3a [*] : 4a
							3b [*] : 4a

Tablo 7’ de yer alan sonuçlara göre; mezuniyet sonrası mesleki planlar ile mezuniyet sonrası süreç kaygıları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Farklılığa hangi kategorideki öğretmen adaylarının ortalamalarının neden olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma ve Scheffe Testi yapılmıştır. Bu fark; mezuniyet sonrası sürece yönelik kaygıları olan öğretmen adayları arasında öğretmenlik yapmayı isteyen ve istemeyen; hem akademik kariyer hem öğretmenlik mesleğini yapmak isteyen ile öğretmenlik mesleğini yapmak istemeyen gruplar arasında görülmektedir. Anlamlı farkın elde edildiği her iki grupta, öğretmenlik mesleği yapmak istemeyen adayların, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının daha düşük olması dikkat çekicidir. Analiz sonucunda bir diğer fark, mezuniyet sonrası sürece yönelik kaygıları olmayan gruplar arasında görülmektedir. Bu fark, öğretmenlik yapmak isteyen ile istemeyen ve hem akademik kariyer hem öğretmenlik yapmak isteyen adaylar ile öğretmenlik yapmak istemeyen adaylar arasında

görülmektedir. Bir önceki duruma benzer olarak, burada da öğretmenlik mesleğini yapmak istemeyen adayların, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının en düşük olduğu belirlenmiştir.

3.5. Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygılarına Yönelik Bulgular

Kişisel bilgi formunda, mezuniyet sonrası sürece ilişkin kaygı duyduklarını belirten 286 öğretmen adayının, hangi konularda kaygı duyduklarına yönelik verdikleri cevapların kategorilendirilmesi sonucunda Tablo 8’ de yer alan başlıklar ortaya çıkmıştır.

Tablo 8: Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları

Kaygı	Kişi Sayısı	Ana Başlıklar
Atanma Kaygısı	132	* İş alanımız gitgide kısıtlanıyor, atanmak güçleşiyor. * Öğretmen alımları her geçen yıl azalıyor. * Tercih puanları sürekli yükseliyor.
İş Bulma Kaygısı	65	* Özel sektörde çalışmak istiyorum, ancak garantili değil. * Dershanelerde iş bulmak güçleşiyor. * Özel sektördeki iş yoğunluğu beni düşündürüyor.
Sınav Kaygısı (KPSS)	31	* KPSS’ de yüksek puan alabilecek miyim? * KPSS’ de aldığım puan atanmam için yeterli olacak mı?
Öğretmenlik Mesleği Kaygısı	16	* Alan bilgim yeterli olduğu konusunda kaygılanıyorum. * Bilgilerimi aktarabilecek miyim? * Öğrencilere yetebilecek miyim? Kendimi ifade edebilecek miyim? * Yeterli tecrübeye sahip miyim?
Maddi Kaygılar	16	* Karşılaşacağım öğrenci profili konusunda endişeliyim. * Emeğimin karşılığını maddi anlamda alabilecek miyim? * Öğretmenlikten edineceğim kazancımla hayatımı sürdürebilecek miyim?
Öğretmenliğin Toplumsal Statüsüne Yönelik Kaygılar	15	* Öğretmenler için uygun çalışma ortamı mevcut değil. * Mesleğe duyulan saygı gitgide azalıyor. * Toplumsal statümüz her geçen gün düşüyor. * Öğretmenlik hak ettiği değeri görmüyor. * Öğretmenlerin iş sahanı oldukça dar görülüyor.
Akademik Kariyer Kaygısı	11	* Üniversitelerde yeterli kadro açılmıyor. * Akademik kariyer yapmak zahmetli bir süreç.

Tablo 8’ de görüldüğü üzere, öğretmen adayları en çok “atanamama” kaygısı taşımaktadırlar. İkinci sırada, kamu sektörü dışında da olsa herhangi bir kurumda iş bulamama kaygısı taşıyan adaylar yer almaktadır. Ağırlıklı olarak bu kaygıların dışında, KPSS’ de (Kamu Personeli Seçme Sınavı) yüksek ya da yeterli puan alamama, öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getiremememe, maddi kaygılar, öğretmenliğin toplumsal statüsü konusundaki kaygılar ve son olarak gerek kadro yetersizliği gerekse sürecin zorluğunun vurgulandığı akademik kariyer kaygıları öğretmen adayları tarafından belirtilen kaygılardır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada, Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiş ve mezuniyet sonrasına yönelik mesleki planları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının analizlerinden elde edilen bulgular doğrultusunda, genel olarak adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuç, literatürdeki diğer çalışmalarla paralellik göstermektedir (Temizkan, 2008; Doğan& Çoban, 2009; Aksoy, 2010). Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun mezuniyet sonrasında kendi mesleklerini yapmak istedikleri görülmektedir. Bunun yanında akademik kariyer ile kendi

mesleklerini birlikte yapmak isteyen adayların öğretmenlik yapmak isteyen adayların sayısından daha yüksek olması dikkat çekicidir. Bu durum, mesleklerini yaparken alanlarındaki gelişmelere uzak kalmak istememelerinin bir sonucu olarak görülebilir. Burada dikkat çeken bir diğer durum, mezuniyet sonrasında öğretmenlik mesleğini yapmak istemeyen adayların azımsanmayacak sayıda olmalarıdır. Bu sonuç, önemli bir sorun olarak görülmekle birlikte nedenlerinin incelenmesi için detaylı incelemeler yapılmış ve buna ilişkin olası nedenlerin ortaya çıkarılmak istenilmesi çalışmaya yön vermiştir.

Öğretmen adaylarının mezuniyet sonrasındaki mesleki planlarına göre, öğretmenlik mesleğine yönelik en yüksek tutum “akademik kariyer ve öğretmenliği” birlikte yapmak isteyen adaylarda görülmektedir. Bu durumun mesleğini yaparken bir yandan da alanındaki yeniliklere uzak kalmak istememelerinin bir ürünü olarak düşünüldüğünde bu grubun mesleğe yönelik tutumlarının yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Bu incelemede en düşük tutum, mezuniyet sonrası kendi mesleklerini yapmayı düşünmeyen ve başka mesleklere yönelmeyi hedefleyen öğretmen adaylarında görülmüştür.

Çalışma kapsamında, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre mesleğe yönelik tutumlarının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, tutum puanları arasında anlamlı fark elde edilmiş ve kimya öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının en yüksek tutum ortalamasına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Adayların, mezuniyet sonrası sürece ilişkin kaygı ve mesleki planlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık meydana getirdiği çalışmada elde edilen bir diğer sonuçtur. Bu sonuca göre, en düşük tutum tüm karşılaştırmalarda mezuniyet sonrası süreç için kaygı duyan ve öğretmenlik mesleğini yapmayı düşünmeyen adaylarda gözlemlenmiştir. Bu durum, mezuniyet sonrası kaygının mı mesleğe yönelik tutumu negatif etkilediği yoksa tam tersi bir ilişki mi olduğu sorularını akla getirmekle birlikte, bu adayları öğretmenlik mesleğine kazandırmak adına üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır.

Öğretmen adaylarının, mezuniyet sonrası sürece yönelik ne tür kaygılar taşıdıklarının belirlenmesine yönelik bulgularda, adayların çok büyük bir kısmında gerek kamu gerek özel sektörde iş bulamama kaygısı taşıdıkları görülmektedir. Öğretmen atamalarının bir sorun haline geldiği günümüzde, öğretmenliği KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) tarzı bir sınavla yoklamak bu sonucu doğuran en önemli etmendir. Dolayısıyla adaylar, iş bulamama kaygısının yanında KPSS de düşük not alma kaygısını da taşımak zorunda kalmaktadırlar. Bu kaygıların yanında, üzerinde durulması gereken bir diğer başlık öğretmenlerin toplumsal statüleri olmalıdır. Birçok öğretmen adayının, araştırmacılar tarafından yöneltilen soruya cevaben bu tür kaygıları dile getirmesi durumun önemini ortaya koymaktadır. Öğretmenliğin bir meslekten çok bir bilim olarak görülmesi, alanında uzman öğretmenler yetiştirilmesi, bu kutsal mesleği sürdürmekle görevli öğretmenlerimize gereken ve hak ettikleri değerin verilmesi bu tür kaygıları gidermek adına önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akalın, Ş.H., Toparlı, R., Dağlı, Y. & Çavuşoğlu, Ş.B. Büyük Türkçe Sözlük. < <http://tdkterim.gov.tr/bts/> >
- Aksoy, M.E. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197- 212. 10 Nisan 2012 tarihinde <http://sosyalb.gop.edu.tr/10.sayi/11-meinaksoy.PDF> adresinden erişilmiştir.
- Aşkar, P. & Erden, M. (1987). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği. *Çağdaş Eğitim*, 121, 1-8.
- Bekleyiş, F. (2007). Öğrencilerin Mesleki İlgi Alanları ve Ailenin Meslek Seçimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu
- Çeliköz, N. & Çetin, F. (2004). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162. 10 Mart 2012 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayinlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/162/celikoz-cetin.htm adresinden erişilmiştir.
- Çevik, D.B., Perkmen, S. & Alkan, M. (2012). Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerinden Beklentileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 41- 45.
- Doğan, T. & Çoban, A.E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 157- 168. 15 Nisan 2012 tarihinde <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/viewFile/581/68> adresinden erişilmiştir.
- Erden, M. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Eskicumalı, A., Yaman, E. & Yaman, H. (2001). Öğretmenlik Mesleğinin Sosyo-Ekonomik Statüsü ve Bu Mesleğin Bir Kadın Mesleği Haline Dönüşmesi Üzerine Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 53- 68.

Kuzgun, Y. (1982). *Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek Ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi*. Doçentlik Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 118, Ankara.

Küçükahmet, L. (2003). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Temizkan, M. (2008). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma*.

Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6 (3), 461- 486. 25 Nisan 2012 tarihinde

http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2008_cilt6/sayi_3/461-486.pdf adresinden erişilmiştir.

Extended Abstract

Profession, a concept understood through different ways by many people. According to some source of income, according to some as a way of life, although the indisputable importance of both the lives of individuals who have a perspective. Psychological aspects, related to individual properties; interests, skills and career success in terms of reflecting the socio-economic, status in society, the prestige, income and life is important in terms of impact (Bekleyiş, 2007). From this perspective, "profession" to reflect the concept itself and the lives of individuals is very important in terms of shape. This emphasis is evident with regard to the definitions in the profession. For example, published in the Turkish Language Institution dictionary, professional "systematic knowledge and skills gained through education based on a specific, useful to people produce goods, provide services and to earn money in exchange for the rules, a given business" is defined as (Akalın et al, TLI dictionary). Kuzgun (1982) the profession of a person does to earn a living, the rules set by society and education, gained a certain set of activities organized and orderly.

The teaching profession has a history, although very old, as a science began to gain importance with the emergence and development. However, for the teaching profession should be individuals with special knowledge and skills in the widespread opinion (Erden, 2001). Hacıoğlu and Alkan (1997), which is related to the teaching profession in the education sector, social, cultural, scientific and technological dimensions, based on knowledge and skills of experts in the field of academic study and professional formation, which requires that the interest of professional status, reported a. In this respect the teaching profession, other professions are divided.

Teacher candidates who have been studying in faculties of education, professions exhibit a positive attitude towards the teaching profession is an important sign that they are psychologically ready. Küçükahmet (2003), attitudes of teachers that affect students, is one of the most important personality characteristics, as well as the profession, students and school students' attitudes toward learning and personality studies indicate that extensive effects. Çeliköz and Çetin (2004) as having positive attitudes towards the profession of teacher candidates is raised, rather than a teacher can bring when they complete tasks, to think more creatively and more easily transfer innovations have emphasized the learning environment.

In this study, the prospective teachers' attitudes towards careers and post-graduation plans to determine how much of that to make this profession. For this purpose, a state university located in Ankara and Secondary Science and Mathematics Education (SSME) and the Department of Computer Education and Instructional Technology (CEIT) trial was conducted with teacher candidates who have been studying. Student teachers, post-graduation career choices they have with the "attitude toward teaching," not encountering of the research study on the levels in the literature is the necessity of this study.

Teacher candidates 'attitudes towards the teaching profession in line with findings from analyzes of scores, in general, observed that a high level of candidates' attitudes towards the teaching profession. This result is consistent with other studies (Temizkan, 2008; Doğan & Çoban, 2009; Aksoy, 2010). The findings are in line with the vast majority of prospective teachers want to do with their profession after graduation, with an academic career, as well as candidates who want to do with their profession of teaching is higher than the number of candidates who want to do is remarkable.

In this situation, do not prefer to stay away from that as a result of developments in the profession can be seen doing. Another noteworthy case here, substantial numbers of candidates that they do not want to make the teaching profession after graduation. This result is seen as an important

issue, and made detailed investigations to examine the causes of the possible causes of this study was guided requested be unraveled.

Teacher candidates' career plans after graduation, according to the highest attitude towards the teaching profession "and the teacher of an academic career" candidates who want to be seen together. This innovation in the profession while at the same time do not prefer to stay away from the attitudes towards the profession as a product of this group is high given the expected result.

Within this study, the examination of prospective teachers' attitudes towards the profession according to the department they were learning in line with the findings, obtained a significant difference between the attitude and chemistry teacher candidates who are school teacher was concluded that the highest with a mean attitude. Candidates should have professional concerns and plans for after graduation as long as no significant difference in their attitude towards the teaching profession has caused an other result obtained in the study. According to this result, all the comparisons, the lowest position after graduation and the teaching profession who are concerned for the process observed in the candidates intend to do.

Teacher candidates, what kind of process-oriented concerns after graduation to determine the findings, both public and private sectors in the vast majority of candidates unable to find work are carried by anxiety. Teaching assignments at a time when the teacher becomes a problem KPSS (Public Personnel Selection Examination) examination-style single most important factor to that effect in this poll. Therefore, candidates, job anxiety of not having to carry the next KPSS remain low note-taking anxiety. Besides these concerns, a need to focus on the social status of teachers should be the other topics. Many student teachers, in response to questions posed by investigators to express concerns about the situation reveals the importance of this kind. Science teaching as a profession to see a lot of, in the field of training of specialist teachers, teachers in charge of this sacred profession maintaining the value and deserve to be given will be an important step for this kind of resolve concerns.